УДК 378.148(477):78]:7.071.2 https://doi.org/10.31652/3041-1009-2023(1)-03

Методика застосування інноваційних технологій навчання в диригентсько-хоровій підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва

Катерина Кушнір[1], Ганна Білозерська[1], та Володимир Ковальчук[2]

[1] Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця, Україна

[2] КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», м. Вінниця, Україна

Анотація

Статтю присвячено застосовуванню інноваційних технологій навчання диригентсько-хорових дисциплін у закладі вищої освіти. Мета статті – розглянути, наскільки інноваційні технології затребувані вищими навчальними закладами в контексті вивчення диригентсько-хорових дисциплін, визначити їх ефективність, доцільність і перспективність використання в навчанні майбутніх учителів музичного мистецтва.

Впровадження інноваційних технологій в освітню практику зумовлено тим, що вони повинні слугувати засобом вирішення актуальних проблем певного ВНЗ і проходити експериментальну перевірку для остаточного впровадження. Одним із видів інноваційних технологій на таких заняттях є використання віртуальної електронної музичної хорової хрестоматії, яка систематизована у вигляді таблиці з покликаннями на музичні носії, нотні та текстові файли, які знаходяться у вільному доступі в Інтернеті. Ще одним нововведенням у вивченні циклу диригентсько-хорових дисциплін є створення інтелектуальної мапи. Цей метод доречний при вивченні теорії диригування (його технічної складової, художньо-виразної, комунікативно-психологічної, управлінсько-організаційної). Поряд з інтелект-мапами існують і так звані веб-квести, які спрямовані на розширення пізнання понять і термінів, пов'язаних із розумінням специфіки диригентської діяльності. Дистанційне навчання спонукає викладачів майже всіх спеціальностей, у тому числі диригентсько-хорових, запровадити таку форму роботи як вебінар. Часто в процесі вивчення диригентсько-хорових дисциплін студенти проходять так звану соціально-психологічну підготовку.

Практика показує, що сьогодні використання найсучасніших технологій у контексті вивчення диригентсько-хорових дисциплін у закладах вищої освіти не лише стимулює активність студентів до навчального процесу, а й надає йому інноваційної привабливості. Водночас вони сприяють створенню творчої атмосфери на заняттях семінарського типу, дають можливість самореалізації творчого потенціалу під час виконання студентами самостійної роботи, тим самим підвищуючи якість засвоєння навчального матеріалу.

Ключові слова: інноваційні технології, музична освіта, диригентсько-хорова підготовка, вища школа

© 2023 Автор(и) Ця робота публікується у відкритому доступі та розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

UDC 378.148(477):78]:7.071.2 https://doi.org/10.31652/3041-1009-2023(1)-03

Methods of applying innovative teaching technologies in conducting and choral training of future music teachers

Kateryna Kushnir[1], **Hanna Bilozerska**[1], **and Volodymyr Kovalchuk**[2]

[1] Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine

[2] Communal Higher Education Institution «Vinnytsia Humanities Pedagogical College», Vinnytsia, Ukraine

Abstract

The purpose of the article is to consider the extent to which innovative technologies are in demand in higher education institutions in the context of studying conducting and choral disciplines and to determine their feasibility, effectiveness, usefulness and prospects for use in the training of future choirmasters. The authors determine the necessity and expediency of forming an innovative space for a number of disciplines based on the use of achievements of communication technologies. They reveal the effectiveness and efficiency, usefulness and prospects of their use in the process of training choral conductors.

The introduction of innovative technologies in educational practice is conditioned by the fact that it should serve as a means of solving some urgent problems of a certain University and pass experimental testing for its final implementation.

One of the types of innovative technologies in such classes is the use of virtual electronic music choral anthology, which is systematized in the form of a table with URL to the music medium, sheet music and text files that are freely available online. Another innovation in the study of the cycle of conducting and choral disciplines is the creation of an intellectual map. This method is appropriate when studying the theory of conducting (its technical component, artistic and expressive, communicative and psychological, managerial and organizational). Along with intelligence maps, there are also so-called web quests, which are aimed at expanding the knowledge of concepts and terms related to understanding the specifics of conducting activities. Distance learning encourages teachers of almost all specialties, including conducting and choral specialties, to introduce such a form of work as a webinar. Often in the process of studying conducting and choral disciplines, students undergo so-called socio-psychological training.

Practice shows that today the use of some of the latest technologies in the context of studying conducting and choral disciplines in higher education not only stimulates the activity of students in the educational process, but also gives it an innovative appeal. At the same time, they contribute to the creation of a creative atmosphere in the seminar-type classes, provide an opportunity for self-realization of creative potential when students perform independent work, thereby improving the quality of learning material.

Keywords: innovative technologies, music education, conductor-choral training, higher school

Постановка наукової проблеми. На сьогодні освіта, як соціальний консенсус, є одним із головних факторів цивілізаційного та економічного розвитку держави. Сьогодні вона сприяє стратегічному вирішенню цих проблем та одночасно забезпечує безперервне реформування українського закладу загальної сереньої освіти з модернізацією та інтеграцією до європейського культурно-інформаційного простору. У позиції аналітичної доповіді ЮНЕСКО «Стійкий розвиток після 2015 року» зауважено, що інновації в різних сферах соціальної роботи, а також й в освіті, повинні забезпечувати високу динаміку та стрімкі зміни в освіті, інформації та технологіях. У таких умовах якість поточної освіти, яку забезпечують освітньо-професійні програми в закладах вищої освіти (ЗВО), має призводити до недопущення зниження рівня знань, морального зношування методів та методик навчання молоді.

Вище викладене доводить, що проблема інноваційних технологій досі залишається однією з найактуальніших як у вітчизняній, так і зарубіжній психолого-педагогічній сфері. Водночас, постійна трансформація змін у всіх сферах осві-

© 2023 The Author(s). This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

ти потребує постійного ретельного опрацювання науково-практичної бази цього питання. У колі досліджень – передовий досвід інноваційної освіти, інформаційно–комунікаційні засоби навчання, онлайн–освіта тощо. За цих умов необхідність використання новітніх технологій у професійній освіті різних напрямів сьогодні безперечна. Варто зазначити, що кожна професійна галузь, а також і мистецька, на різноманітних етапах розвитку пристосовує здобутки інноваційних досліджень саме до своєї галузі, тим самим з'являється нове освітнє середовище. Це повною мірою відноситься і до галузі музичної освіти диригентсько-хорового профілю, незважаючи на його відданість збереженню стійких методів навчання та консервативне ставлення до новацій.

Основним пріоритетом у підготовці майбутніх диригентів залишаються традиційні практичні заняття (індивідуальні та групові), які необхідні для майбутньої професії. Інші дисципліни в цій галузі вимагають упровадження інноваційних технологій, сприяють глибокому засвоєнню знань студентами, особливо в умовах дистанційного навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У Луганському національному педагогічному університеті імені Тараса Шевченка В. Докучаєвою вивчалися теоретикометодологічні засади проектування інноваційних педагогічних систем [2]. Проблеми загальнотеоретичного, науково-практичного значення інноваційної парадигми в закладі вищої освіти висвітлено у працях А. Алексюка, І. Доброскок, В. Коцура, С. Нікітіної, В. Кременя, В. Ільїна, С. Пролеєва, М. Лисенка, П. Сауха та ін. Співвідношення поняття «інновація» з дефініціями «корисне», «прогресивне», «позитивне», «сучасне», «передове» знаходимо в роботах О. Абдалової, О. Ісакової, О. Василенка, І. Галиці, В. Докучаєвої, О. Фатхутдінової та ін. Єдність думок науковців у тому, що інновації в навчанні мають бути пов'язані з модернізацією, модифікацією, раціоналізацією традиційного педагогічного процесу, докорінним перетворенням та його комплексною модифікацією.

Мета статті – розглянути ступінь затребуваності інноваційних технологій у ЗВО при вивченні диригентсько-хорових дисциплін та визначити їхню доступність, ефективність, практичність, корисність та перспективність використання в подальшому навчанні хоровому диригування.

Виклад основного матеріалу. Адекватність механізмів упливу, узгоджених в єдиній програмі, що охоплює всі напрямки освітньої трансформації закладу вищої світи, спрямована на використання поняття «освітньо-навчальні інновації» в різних педагогічних процесах. Виходячи з цього, ми можемо спроектувати це явище в подвійний контекст. Тобто, думати про нього як про процес, що вимагає масштабної/часткової зміни системи, з одного боку, та готового продуктивного продукту діяльності – з іншого. У таких умовах інноваційними будуть виступати оригінальність, новаторські методи та прийоми педагогічної дії та засоби організації.

На нашу думку, інновацію можна охарактеризувати як цілеспрямований процес деяких змін і перетворень, у результаті якого відбувається адаптація цілі, завдань, змісту, зразків, прийомів тощо до сучасних запитів суспільства. Наголосимо, що впровадження інноваційних технологій в освітню практику залежить від їхнього служіння засобом вирішення актуальних завдань конкретного вузу та витримування експериментальних випробувань для їхньої остаточної реалізації.

Насамперед це стосується організації та оформлення лекційно-практичних курсів, семінарів, розробки нових оціночних засобів, використання педагогічної та методичної продукції. У цих умовах до сучасних інноваційних технологій навчання відносяться: особистісно орієнтована, інтеграційна, інформаційна, дистанційна, творчо-креативна, модульно-розвивальна та ін. [3]. Зрозуміло, що такі інновації мають стати основою для реальної взаємодії викладача та студента у ЗВО, здатних продемонструвати свої компетентні навички. Таким чином, особистість студента буде в центрі уваги досліджень, а вища освіта буде спрямована на студентоцентризм.

На сьогодні найбільш популярними інноваційними методиками навчання є інтерактивні та проблемні. Учені-дидакти вважають, що такі методики істотно впливають на зростання творчої складової навчання та виховання, активізуючи роль усіх учасників освітнього процесу, зміцнюючи творчу та дослідницьку самостійність учнів. Однією з особливостей такого навчання є спосіб спілкування з викладачем (онлайн), моделювання ситуацій, а також аналітичне та критичне мислення тощо. У цих умовах необхідно розуміти

© 2023 Автор(и) Ця робота публікується у відкритому доступі та розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

тлумачення словосполучення «інноваційна методика викладання». Нам логічно трактувати це словосполучення з погляду полікомпонентності (поєднання всіх нових методів освітнього процесу).

Залежно від проблеми дидактичні засоби ЗВО розширюють спектр форм, методів та прийомів, що лежать на інноваційному рівні: розбір помилок, казусів, аудіовізуальні методи навчання, мозковий штурм, діалог, дискусія, імітаційні ігри, коментування тощо. В основі навчального процесу відповідно лежить докладний, продуманий та систематизований зміст будь-якої навчальної дисципліни. Цикл диригентсько-хорових дисциплін ЗВО не відступає від цього правила, використання інноваційних технологій робить їх не лише привабливими, а й відповідними сучасним реаліям часу. Це визначається необхідністю та доцільністю підвищення якості освіти.

Наведемо кілька прикладів. Напевно, складно уявити сучасний навчальний процес підготовки хорового диригента без звернення до пошукового Інтернет-сервісу, який дозволяє знайти інформацію в будь-якому форматі – ноти, аудіо- та відеозаписи, інформаційні дані тощо. Сучасні студенти в рамках вивчення диригентсько-хорових дисциплін не обходяться без використання комп'ютерних програм (Windows Media Player, Finale або MuseScore та ін.).

Однак література з вивчення хорового диригування поступово оновлюється, запроваджуються певні нововведення: з'являються інтерактивні музичні словники та енциклопедії, поповнюється фонд електронної нотної бібліотеки, розширюється кількість музичних каналів на YouTube, розвиваються можливості в онлайн-режимі залучатися до шедеврів світового виконавського мистецтва тощо. Студенту може бути важко зрозуміти таке швидке накопичення інформаційного потоку. Тому важливу роль науковці приділяють викладачеві, який, упроваджуючи в навчальний процес різні способи інновацій, навчить студента відбирати інформацію, логічно структурувати пошук, виявляючи критичне мислення та творчу інтуїцію [4].

Варто зазначити, що в лекційних та семінарських дисциплінах використовують допоміжні засоби для відтворення музичного матеріалу або в аудіоформаті, або у відеоформаті. Використовуючи цей підхід, студенти можуть зібрати власну колекцію зразків хорового мистецтва.

Ще одним різновидом інноваційних технологій є *електронна Музична хорова хрестоматія*, систематизована у вигляді електронних таблиць із URL-посиланнями на музичні носії, ноти, програма працює онлайн у вільному доступі. Цей тип підручника є важливим джерелом інформації, яке може значно доповнити друкований матеріал навчального посібника. Хрестоматія постійно оновлюється й може бути основою для майбутніх електронних посібників, долучаючи: зображення композиторів, хорових диригентів, груп тощо; біографію/анотацію творів; інструкції щодо виконання; нотний матеріал тощо.

Ще одним важливим нововведенням при вивченні циклу диригентсько-хорових дисциплін, на наш погляд, є створення *інтелектуальної мапи*. Цей метод призначений для активізації пам'яті та мислення. Інтелект-мапа – це новий спосіб запису різноманітної інформації у вигляді графічної «розширеної» картинки від центру до країв. Цей метод є важливим для вивчення теорії диригування (його технічної складової, художньо-виразної, комунікативно-психологічної, управлінсько-організаційної). Використання програми Mindmeister для створення інтелектуальної мапи допоможе розкрити зміст даної дисципліни. За допомогою різних форматів (графіка, кольори, текст, символи) ця програма дозволяє схематично показати, організувати та систематизувати ключові основи змісту навчального матеріалу та привернути увагу до головного [6].

Сьогодні мистецтво диригування є предметом дослідження як педагогів, мистецтвознавців, так й інших наукових напрямів, наприклад, психологів. У роботах учених ми знаходимо тлумачення низки понять та термінів, не характерних для лексики музикантів-практиків: *аутокомпетенція диригента* (володіння методами подолання професійних деструкцій, можливість самореалізуватися, розвиток особистості); *розвинута антиципація*, *стресостійкість, співрацюючий-конвенціальний* стиль спілкування диригента з хором. Наукові пошуки дослідників додають у словник диригентсько-хорового навчання такі визначення, як *аттракція* (процес, взаємного тяготіння, коли люди притягуються один до одного), *аффіліація* (потреба у спілкуванні, емоційному контакті), *інтенція* (уміння швидко знаходити правильне рішення), *суггестія* (навіювати).

Крім інтелект-мап, також існують так звані *веб-квести* (WebQuest – пошук, пригода), спря-

© 2023 The Author(s). This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

мовані на розширення пізнання понять і термінів, пов'язаних із розумінням специфіки диригентської діяльності. Концепція технології Quest була розроблена в США в 1990-х роках. На території нашої держави їх уперше почали використовувати при вивченні інформатики та іноземної мови. Проте наразі ця технологія знайшла широке застосування, особливо в навчальних закладах [7]. Тож, ефективним інформаційним засобом з процесі опанування музичної інформації є використання квестів – ігри, які передбачають послідовне виконання раніше підготовлених завдань, формують навички спілкування, лідерські уміння, здатність домовлятися та проявляти ініціативу [1, с. 93]. Отже, застосовування веб--квестів на уроках диригентсько-хорового циклу допомагає активізації інтересу студентів до вивчення професійної термінології та дозволяє звертатися до різноманітних ресурсів; ефективному формуванню професійних компетентностей.

Аналогічні завдання можуть бути представлені у вигляді презентації, яку можна провести для розкриття чи поглиблення інформації з вивчення репертуарної політики в класі диригування, а також використовувати при вивченні інших хорознаввчих дисциплін. Основне завдання такої квест-гри – обробка інформації про основні складові заданої теми. Обсяг пошуку контролюється викладачем, але може бути розширеним. Така гра включає елементи перевтілення студентів в інші ролі: журналістів, відомих диригентів, дизайнерів, мистецтвознавців та ін. При цьому розробляється її маршрут і запрошують усіх охочих узяти участь.

Дистанційне навчання спонукає викладачів практично всіх дисциплін, а також диригентсько-хорового фаху, до реалізації такої форми роботи, як *вебінар* із демонстрацією презентацій, відеороликів тощо. При цьому вебінар зберігає головну особливість семінару – інтерактивність, що дозволяє моделювати функції спікера та слухача, які спілкуються один з одним за сценарієм проведення. Нам видається важливим зосередити увагу на організації заочної форми підготовки хорових диригентів, яка переважно передбачає використання сучасних інноваційних технологій.

Цей процес навчання зводиться до так званого триетапного: орієнтовного (початкового), діяльнісного (виконавчого), контрольно-корекційного (завершального). Підготовка майбутніх фахівців за таким сценарієм першочергово спрямована на підвищення рівня індивідуально-психологічної готовності студентів до самостійного навчання та оволодіння фаховими компетентностями.

У рамках диригентсько-хорового навчання студенти часто проходять соціально-психологічний *тренінг*. Сутність і класифікація тренінгу, основні види вправ і процедур, етапи тренінгової роботи зводяться до зворотнього зв'язку. Це стосується занять індивідуального навчання хорового диригування, коли студент удосконалює свої навички мануальної техніки, тренується стояти перед уявним колективом і управляти ним, а потім на практичних заняттях з хорового класу свідомо висловлювати власні думки [5, с. 127].

Сьогодні практика доводить, що використання найсучасніших технологій у рамках вивчення диригентсько-хорових дисциплін у закладі вищої освіти збільшує активність студентів та надає предмету інноваційної привабливості. Тоді ж вони сприяють створенню творчої атмосфери на семінарських заняттях, дають можливість самореалізації творчого потенціалу при виконанні студентами самостійної роботи й цим підвищують якість засвоєння навчального матеріалу.

Висновки. Таким чином, можемо констатувати, що сутність інноваційного освітнього процесу повністю відповідає ознакам та соціальним змінам у суспільстві та високій європейській якості підготовки конкурентоспроможних фахівців. Тому, сучасна освіта у закладі вищої освіти неминуче має орієнтуватись на інноваційні технології. При цьому важливо і те, що наразі є можливість переосмислити деякі традиційні форми та методи навчання та подати їх у новому інформаційному форматі.

У таких умовах музична освіта, особливо диригентсько-хоровий профіль, отримує можливість зберегти попередній педагогічний досвід, одночасно розвиваючи та збагачуючи його.

Подальше дослідження зазначеної проблеми передбачає перевірку ефективності використання інноваційних технологій на дисциплінах практичного курсу диригентсько-хорового профілю.

© 2023 Автор(и) Ця робота публікується у відкритому доступі та розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Список використаних джерел

1. Василевська-Скупа Л., Слободиська О. Підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до соціокультурної діяльності засобами інноваційних технологій. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. 2020. Вип. 56. С. 90-96. https://doi.org/10.31652/2412-1142-2020-56-90-96
2. Докучаєва В. В. Теоретико-методологічні засади проектування інноваційних педагогічних систем : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 / Докучаєва Вікторія Вікторівна ; Луган. нац. пед. ун-т ім. Тараса Шевченка. Луганськ, 2007. 44 с.
3. Інноваційні педагогічні технології: теорія та практика використання у вищій школі : монографія / І. І. Доброскок, В. П. Коцур, С. О. Нікітчина [та ін.]; Переяслав-Хмельниц. держ. пеяд. ун-т ім. Г. Сковороди, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих АПН України. Переяслав-Хмельниц.: Вид-во С. В. Карпук, 2008. 284 с.
4. Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи : монографія / П. Ю. Саух [та ін.] ред. П. Ю. Саух. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. 443 с.
5. Кушнір К.В., Белінська Т.В., Білозерська Г.О. Використання інноваційних технологій навчання в контексті вивчення диригентсько-хорових дисциплін у вищій школі. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД» 2020. Вип. № 63. С. 123-127. https://doi.org/10.31652/2415-7872-2020-63-123-128
6. Лисенко М. В. Інноваційна парадигма вищої освіти України за умов переходу до інформаційного суспільства : автореф. дис. ... канд. філос. наук : 09.00.10 / Лисенко Микола Владиславович ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. техн. ун-т України «Київ. політехн. ін-т». К., 2013. 16 с.
7. Про вищу освіту : Закон України від 1 лип. 2014 р. No 1556 – VII. Офіц. вісн. України. 2014. N 63. С. 1728.

References

1. Vasylevska-Skupa L., Slobodyska O. Pidhotovka maibutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva do sotsiokulturnoi diialnosti zasobamy innovatsiinykh tekhnolohii. Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia v pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy. 2020. Vyp. 56. S.90-96. [in Ukrainian]. https://doi.org/10.31652/2412-1142-2020-56-90-96
2. Dokuchaieva V. V. Teoretyko-metodolohichni zasady proektuvannia innovatsiinykh pedahohichnykh system [Theoretical and methodological foundations of designing innovative pedagogical systems] : avtoref. dys. ... d-ra ped. Nauk : 13.00.01 / Dokuchaieva Viktoriia Viktorivna ; Luhan. nats. ped. un-t im. Tarasa Shevchenka. Luhansk, 2007. 44 s. [in Ukrainian].
3. Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii: teoriia ta praktyka vykorystannia u vyshchii shkoli [Innovative pedagogical technologies: theory and practice of use in higher education]: monohrafiia / I. I. Dobroskok, V. P. Kotsur, S. O. Nikitchyna [ta in.]; Pereiaslav-Khmelnyts. derzh. ped. un-t im. H. Skovorody, In-t ped. osvity i osvity doroslykh APN Ukrainy. Pereiaslav-Khmelnyts.: Vyd-vo S. V. Karpuk, 2008. 284 s. [in Ukrainian].
4. Innovatsii u vyshchii osviti: problemy, dosvid, perspektyvy [Innovations in Higher Education: Problems, Experience, Prospects] : monohrafiia / P. Yu. Saukh [ta in.] red. P. Yu. Saukh. Zhytomyr : Vyd-vo ZhDU im. I. Franka, 2011. 443 s. [in Ukrainian].
5. Kushnir K.V., Belinska T.V., Bilozerska H.O. Vykorystannia innovatsiinykh tekhnolohii navchannia v konteksti vyvchennia dyryhentsko-khorovykh dystsyplin u vyshchii shkoli. Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Seriia: pedahohika i psykholohiia. Vinnytsia: TOV «Nilan-LTD» 2020. Vyp. № 63. S. 123-127 https://10.31652/2415-7872-2020-63-123-128
6. Lysenko M. V. Innovatsiina paradyhma vyshchoi osvity Ukrainy za umov perekhodu do informatsiinoho suspilstva [Innovative paradigm of higher education in Ukraine in the context of transition to the information society] : avtoref. dys. ... kand. filos. nauk : 09.00.10 / Lysenko Mykola Vladyslavovych ; M-vo osvity i nauky, molodi ta sportu Ukrainy, Nats. tekhn. un-t Ukrainy «Kyiv. politekhn. in-t». K., 2013. 16 s. [in Ukrainian].
7. Pro vyshchu osvitu [About higher education] : Zakon Ukrainy vid 1 lyp. 2014 r. No 1556 – VII. Ofits. visn. Ukrainy. 2014. N 63. S. 1728 [in Ukrainian].

Про авторів

Катерина Кушнір, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри вокально-хорової підготовки, теорії та методики музичної освіти, e-mail: kusnirkaterina@gmail.com

Ганна Білозерська, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри вокально-хорової підготовки, теорії та методики музичної освіти, e-mail: hanna.bilozerska@vspu.edu.ua

© 2023 The Author(s). This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Володимир Ковальчук, заслужений працівник культури України, викладач вищої категорії, викладач-методист, голова циклової комісії хорового диригування та постановки голосу, e-mail: vkovalchuk1210@gmail.com

About the Authors

Kateryna Kushnir, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Vocal and Choral Training, Theory and Methods of Music Education, e-mail: kusnirkaterina@gmail.com

Hanna Bilozerska, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Vocal and Choral Training, Theory and Methods of Music Education, e-mail: hanna.bilozerska@vspu.edu.ua

Volodymyr Kovalchuk, Honored Worker of Culture of Ukraine, lecturer of the highest category, teacher-methodologist, Head of the Cycle Commission of Choral Conducting and Voice Training,
e-mail: vkovalchuk1210@gmail.com

© 2023 Автор(и) Ця робота публікується у відкритому доступі та розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 Licence (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)